

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ID 2524

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка (бакалавр)	Назва освітньої програми	Комп'ютеризовані системи управління та прикладне програмування (2025) Комп'ютерно-інтегровані системи автоматики та робототехніки (2025)
	G7 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка (бакалавр)		Комп'ютеризовані системи управління та прикладне програмування (2025) Комп'ютерно-інтегровані системи автоматики та робототехніки (2025)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. економіки та фінансів (ЕФ)

Викладач/викладачі

Ціх Галина Володимирівна, канд. екон. наук, професор, декан ФЕМ, професор кафедри ЕФ,, канд. екон. наук, професор, професор кафедри ЕФ,
[профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	Мета вивчення навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» полягає у формуванні ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, законів її функціонування і розвитку, сучасного економічного мислення, навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.
Формат курсу	Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних занять та консультацій для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ФК20. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. ФК21. Врахування комерційного та економічного контексту при проектуванні систем автоматизації.
Програмні результати навчання з ОП	ПРН13. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Обсяг курсу	Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 32 год.; практичні заняття — 16 год.; самостійна робота — 72 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 4 год.; практичні заняття — 4 год.; самостійна робота — 112 год.;
Ознаки курсу	Рік навчання — 2; семестр — 3; Обов'язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	Поточний контроль:

Підсумковий контроль: залік

Компетентності та
дисципліни, що є
передумовою для
вивчення

Матеріально-технічне
та/або інформаційне
забезпечення

Ноутбук, проектор Acer X118.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс

Годин
ОФЗО ЗФЗО

Лекція 1. Тема 1. Економіка – основа життя людського суспільства.

Предмет та функції економічної теорії. Економічні категорії та економічні закони. Методи пізнання економічних явищ та процесів. Елементи та моделі економічних систем. Економіка як наука про вибір у технічній сфері.

2

Лекція 2. Тема 2. Виробництво та його фактори.

Суть виробництва. Класифікація факторів суспільного виробництва. Виробництво та потреби. Класифікація потреб. Закон зростання потреб. Суспільні потреби, економічні ресурси. Крива виробничих можливостей.

2

0,5

Лекція 3. Тема 3. Товарне виробництво – основа ринкового господарства.

Умови виникнення та типи товарного виробництва. Товар та його властивості. Суть та функції грошей. Кредитні, "електронні гроші". Суть закону грошового обігу. Часова вартість грошей та дисконтування в інженерних проєктах. Інфляція: суть, причини виникнення, форми прояву та соціальні наслідки.

2

Лекція 4. Тема 4. Ринкова організація: зміст, структура та інфраструктура.

Ринкове господарство як невід'ємна складова товарного виробництва. Функції ринку. Основні суб'єкти ринкової економіки. Структура та інфраструктура ринку. Ринок інтелектуальної власності та стартап-культура.

2

0,5

Лекція 5. Тема 5. Ціна і ринкова рівновага.

Закон попиту та його графічне зображення. Фактори, що впливають на зміну в попиті. Закон пропозиції та його графічне зображення. Фактори, що впливають на зміну пропозиції. Механізм встановлення ринкової рівноваги. Рівноважна ціна. Поняття еластичності попиту і пропозиції. Попит і пропозиція в ІТ та ОТ. Еластичність та аналіз ринку автоматизації.

2

0,5

Лекція 6. Тема 6. Монополія та конкуренція.

Монополія, її суть, причини виникнення та форми. Конкуренція як економічна категорія. Функції конкурентної боротьби. Форми та методи ринкової конкуренції: а) досконала та недосконала (монополістична, олігополістична); б) цінова та нецінова; в) недобросовісна; г) внутрішньогалузева та міжгалузева. Типи ринкових структур та конкурентоспроможність через призму автоматизації. Антимонопольна політика держави.

2

0,5

Теми занять, короткий
зміст

Лекція 7. Тема 7. Підприємство в системі ринкових відносин.

Економічний зміст підприємництва. Види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Суть підприємства. Умови створення підприємства. Види підприємств. Кругообіг фондів підприємства та їх структура. Витрати підприємства та їх класифікація. Поняття собівартості. Поняття економічних витрат в інженерії. Собівартість технічного рішення та ефект масштабу.

2 0,5

Лекція 8. Тема 8. Розподіл доходів.

Дохід підприємства та його форми. Джерела утворення та економічна роль прибутку. Показники ефективності підприємництва. Заробітна плата: суть, функції, форми та системи. Рівні оплати праці. Ринок праці та економіка робототехніки. Форми безробіття. Закон А. Оукена.

2 0,5

Лекція 9. Тема 9. Основи менеджменту.

Суть та функції менеджменту. Рівні менеджменту. Стилi керівництва. Методи та моделі прийняття управлінських рішень.

2

Лекція 10. Тема 10. Основи маркетингу.

Види маркетингу та його функції. Інструменти маркетингу. Концепції маркетингової діяльності. Маркетингове середовище. Маркетингова товарна політика. Маркетингова цінова політика. Маркетингова збутова політика. Маркетингова політика комунікацій.

2

Лекція 12. Тема 12. Фінансова система.

Зміст, структура та функції фінансів. Державний бюджет: доходи та видатки. Дефіцит бюджету, державний борг та шляхи їх покриття. Теорія оподаткування.

2

Лекція 13. Тема 13. Кредитна система.

Зміст і принципи функціонування кредиту. Форми і функції кредиту. Кредитна система та її структура.

2

Лекція 11. Тема 11. Роль держави в ринковій економіці.

Необхідність державного втручання та економічні функції держави. Форми, методи та цілі державного регулювання економіки. Концепції державного регулювання.

2

Лекція 14. Тема 14. Відтворення та економічне зростання на макрорівні.

Сутність процесу відтворення, його елементи та види. Показники системи національних рахунків (ВВП, ВВП, ЧНП, НД, ОД). Поняття національного багатства та його структура. Суть, фактори та моделі економічного зростання. Макроекономічне середовище та промислова політика.

2 0,5

[illegible]

Тема 12. Кредитна система.

Практичне заняття 7.

Тема 13. Роль держави в ринковій економіці.

2

0,5

Тема 14. Відтворення та економічне зростання на макрорівні.

Практичне заняття 8.

Тема 15. Світове господарство.

2

0,5

Тема 16. Міжнародна валютно-фінансова система.

РАЗОМ:

16

4

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Опрацювання лекційного матеріалу

Підготовка до практичних занять

Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції (для здобувачів освіти ЗФН)

Підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, рефератів, есе, тестування)

Виконання індивідуальних завдань (презентацій)

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Навчально-методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами неекономічних спеціальностей. /Укладачі: Г.В.Ціх, Л.Б. Артеменко. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 88 с.
2. Методичні рекомендації для практичних занять з навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами неекономічних спеціальностей /Укладачі: Г.В. Ціх Артеменко Л.Б., Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 51с.
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами неекономічних спеціальностей. /Укладачі: Г.В.Ціх, Л.Б. Артеменко. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. 42 с.

Рекомендована література

Базова

1. Башнянин Г. І., Шевчук Є. С. Політична економія: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина і к.е.н., доц. Є. С. Шевчука. 4- те вид., переробл. і виправлене. Львів: «Магнолія 2006», 2017. 280 с
2. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 270 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун –т ім. Т.Шевченка. 9-те вид., доп. К.: Знання, 2014. 710 с.
4. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А.Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Економічна теорія: підручник / В.Г. Чепінога. Міністерство освіти і науки України. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 653 с
6. Економічна теорія: навч. посібник / В.П. Якобчук. 3-тє вид., перероблене. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 408 с.
7. Економічна теорія: Підручник для вищої школи / за заг. ред. М.О.Соколова, М.І. Горлача. К.: Центр учбової літератури, 2017. 532 с.
8. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. К.: Центр учбової літератури, 2019. 428 с.
9. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. –Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с.
10. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник 2-е видання. К.: 2018. 232 с.
11. Логістика в контексті цифрової трансформації. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 40-48. Режим доступу: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.040 Ціх Г., Суховерша В.
12. Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань: навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Центр учб. літ., 2016. 226 с.
13. Касьяненко Л. М. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. М. Касьяненко. К.: Цул, 2015. 224 с.
14. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є.. Теоретичні основи економічної політики: навчальний посібник. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 306 с.
15. Основи економічної теорії: підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко та ін.; за ред. А. А. Чухна. – К.: Вища школа,. 2017. – 606 с.
16. Основи економічної науки / Н. Мацелюх, О. Розум, І. Максименко, М. Теліщук. К.: Центр учбової літератури, 2019. 324 с.

17. Основи економічної теорії: навчальний посібник / за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. К.: Каравела, 2016. 448 с.
18. Основи економічної теорії. Підручник. Затв. МОН України Круш П.В. та ін. тв. обкл., 2023. 448 с.
19. Особливості вирішення проблем формування кадрової політики в Україні у повоєнний період. Фахова стаття. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. Том 8. №1. С. 284-294. Режим доступу: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-42> Андрушків Б.М., Язлюк Б.О., Кирич Н.Б. Бойко О.Б., Погойдак О.Б., Ціх Г.В.
20. Управління бізнес-процесами в умовах цифрової трансформації підприємств. Колективна монографія. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія. Рекомендовано до друку вченою радою ТНТУ (протокол № 11 від 21 листопада 2024 р.). Тернопіль, 2024. С. 254-277. Островська Г.Й., Шерстюк Р.П., Галина Ціх.
21. Ціх Г., Суховерша В. Інноваційно-технологічний потенціал як основа сталого економічного розвитку України. Соціально-економічні проблеми і держава. 2025. Вип. 2 (33). С. 108-116. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2025/25thvdou.pdf>

Допоміжна

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина і П. І. Островерха. 4-те вид., виправл. та доп. Л.: Апріорі, 2020. 648с.
2. Базиліук А.В. Економічна теорія. Практикум: навчальний посібник / Базиліук А.В., Дерій Ж.В., Концева В.В., Хоменко І.О. К.: «Центр учбової літератури» 2020. 312 с.
3. Біржова діяльність і підприємництво: навчальний посібник / М.М. Ільчук, Н.П. Резнік; М-во освіти і науки України, НУБіП України. Біла Церква: Білоцерківдрук, 2018. 318 с.
4. Гуцан Т.Г. Основи економічної теорії: робочий зошит для студентів неекономічних спеціальностей / Гура А. О., Гуцан Т. Г. та ін. Харків: ХНПУ, 2020. 50 с.
5. Карпюк Г.І Основи підприємництва. Навчальний посібник. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2020. 108 с.
6. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. / Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
7. Основи бізнесу: навчальний посібник / Н.В. Доброва, М.М. Осипова. Одеса: 2018. 304 с.

Інформаційні ресурси

Сторінка курсу в A-Tutor (ID: 2524). URL: <https://dl.tntu.edu.ua/users/index.php>

1. Верховна Рада. www.rada.gov.ua
2. Державна науково-технічна бібліотека України. www.gntb.n-t.org/
3. Кабінет Міністрів України. www.kmu.gov.ua
4. Міністерство економіки. www.me.gov.ua
5. Макроекономічна статистика. Національний банк України. <http://www.bank.gov.ua>.
6. Науково-технічна бібліотека Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. <https://library.tntu.edu.ua/>
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. www.nbuv.gov.ua
8. Офіційний WEB- сайт МВФ. <http://www.imf.org>

9. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. www.ukrstat.gov.ua
10. Офіційний сайт бази українського законодавства в Інтернет. URL:www.lawukraine.com.
11. Офіційний сайт урядового порталу Кабінету Міністрів України. URL:www.kmu.gov.ua
12. Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. <https://library.te.ua/>

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; залік. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі . Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання заліку відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
17	20		18	20			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Тема 1	Практичне заняття №1	2	Тема 9	Практичне заняття №9	2		
Тема 2	Практичне заняття №2	2	Тема 10	Практичне заняття №10	2		
Тема 3	Практичне заняття №3	2	Тема 11	Практичне заняття №11	2		
Тема 4	Практичне заняття №4	2	Тема 12	Практичне заняття №12	2		
Тема 5	Практичне заняття №5	3	Тема 13	Практичне заняття №13	3		
Тема 6	Практичне заняття №6	3	Тема 14	Практичне заняття №14	3		
Тема 7	Практичне заняття №7	3	Тема 15	Практичне заняття №15	3		
Тема 8	Практичне заняття №8	3	Тема 16	Практичне заняття №16	3		

Розподіл оцінок		
Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
75-81	C	Зараховано
67-74	D	Зараховано
60-66	E	Зараховано
35-59	FX	Не зараховано
1-34	F	Не зараховано
Затверджено рішенням кафедри ЕФ, протокол №1 від «29» серпня 2025 року. ПОГОДЖЕНО Гарант освітньої програми канд. техн. наук, доцент кафедри АВ Ігор КОНОВАЛЕНКО		